

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Васильєв О. В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки і оцінки майна підприємств

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

Потьомкін Ю. С.

доцент кафедри економіки підприємства

*Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»
м. Харків, Україна*

КОРПОРАТИВНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД ЯК ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

Корпоративний інвестиційний фонд (КІФ) створюється і функціонує як публічне акціонерне товариство (ПАТ). Його професійна діяльність, пов'язана із забезпеченням прибутковості своїх інвесторів (акціонерів), та нерозривно пов'язана з особливостями формування акціонерних товариств, як специфічною економіко-правовою формою організації підприємств. Як особлива інвестиційна організація КІФ має можливість широкого залучення коштів інвесторів та, на відміну від звичайного ПАТ, впроваджувати свої правила щодо обігу цінних паперів, нарахуванню та сплати дивідендів, процесу припинення діяльності.

Наведемо основні відмінності між КІФ та ПАТ:

1. Особливості утворення

У відповідність із законом про інститути спільного інвестування (ІСІ) [2], корпоративний фонд може бути створений виключно шляхом заснування. Злиття, поділ, виділення, приєднання або перетворення корпоративного фонду забороняється. На відміну від КІФ, ПАТ може створюватися шляхом реорганізаційних процедур, що включають: злиття, поділ, приєднання, виділення і перетворення.

2. Частка держави або органів місцевого самоврядування в статутному капіталі

Корпоративний фонд не може бути заснований юридичними особами, у статутному капіталі яких частка державної або комунальної власності перевищує 25 відсотків. У відношенні ПАТ – відсутня пряма заборона на безпосередню або опосередковану участь держави в корпоративних правах АТ, за винятком особливостей за видами діяльності.

3. Органи управління

При формуванні КІФ не передбачається таких органів управління АТ як Правління та Ревізійна комісія. Формування органів управління ПАТ здійснюється у відповідності із законом «Про АТ» [1]. Система цих органів передбачає (у загальному вигляді) чотири основні структури: Загальні збори акціонерів, Наглядову раду, Правління та Ревізійну комісію.

4. Емісія цінних паперів

У КІФ випуск любых цінних паперів, крім акцій, заборонений. ПАТ крім акцій, як пайових цінних паперів, може випускати і корпоративні облигації, векселі, інші види боргових ЦП. Як суб'єкту підприємницької діяльності ПАТ дозволяється випускати певні види іпотечних і похідних ЦП.

В цілому, обмеження щодо випуску окремих фінансових інструментів для ПАТ передбачені в залежності від конкретного виду його діяльності.

5. Категорія акцій, що випускаються

Емісійна діяльність КІФ обмежена простими іменними акціями в бездокументарній формі. ПАТ може випускати як прості, так і привілейовані акції.

6. Строк розміщення акцій

Строк розміщення акцій КІФ, залежить від строку його діяльності. Так, ІСІ може бути строковим або безстроковим. Безстроковий інститут спільного інвестування створюється на невизначений строк та строк розміщення його цінних паперів не обмежується. Для ПАТ існують інші правила – строк розміщення акцій ПАТ не повинен перевищувати одного року з моменту реєстрації емісії.

7. Особливості обігу акцій

Обіг акцій КІФ залежить від типу інвестиційного фонду. Цінні папери КІФ закритого типу підлягають вільному обігу на ринку цінних паперів. ЦП КІФ інтервального типу в період між інтервалами підлягають вільному обігу на ринку цінних паперів, а протягом інтервалу підлягають вільному обігу виключно на фондових біржах. ЦП КІФ відкритого типу підлягають вільному обігу виключно на фондових біржах. Акції ПАТ можуть купуватися та продаватися на фондовій біржі без обмежень (за винятком особливих правил допуску для конкретної біржі).

8. Дивіденди

Дивіденди по акціям КІФ, згідно законодавства, можуть нараховуватися та сплачуватися тільки на цінні папери закритого інвестиційного фонду. Дивіденди за цінними паперами інституту спільного інвестування відкритого та інтервального типу не нараховуються і не сплачуються. Виплата дивідендів за простими та привілейованими акціями ПАТ здійснюється з чистого прибутку звітного року та/або нерозподіленого прибутку на підставі рішення загальних зборів АТ у строк, що не перевищує шість місяців з дня прийняття загальними зборами рішення про виплату дивідендів.

9. Лістинг

Цінні папери КІФ, згідно нормативним документам, не підлягають обов'язковій процедурі лістингу. Публічне акціонерне товариство зобов'язане пройти процедуру лістингу, тобто включення акцій до біржового списку хоча б однієї фондової біржі.

10. Створення резервного фонду

Корпоративний фонд взагалі не має права створювати будь-які спеціальні або резервні фонди. Для ПАТ резервний капітал формується у розмірі не менше ніж 15 відсотків статутного капіталу товариства шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку (або за рахунок нерозподіленого прибутку). До досягнення встановленого статутом розміру резервного капіталу розмір щорічних відрахувань не може бути менше 5 відсотків суми чистого прибутку товариства за рік.

Порівняльна характеристика діяльності КІФ та ПАТ показує значні розбіжності в питаннях створення корпоративних підприємств, органах управління і контролю, випуском і обігом цінних паперів, припиненням їх діяльності. Особливості їх функціонування дозволяють глибше вивчити нюанси організаційної, правової та фінансової роботи з такими підприємствами, виявити спільні риси, сформулювати уявлення про їх специфічні властивості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України Про акціонерні товариства (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, N 50-51, ст. 384).
2. Закон України Про інститути спільного інвестування (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 29, ст. 337).
3. Закон України Про цінні папери та фондовий ринок (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 31, ст. 268).
4. Цивільний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № № 40-44, ст. 356).
5. Васильев А. В. Рынок ценных бумаг. Акционерные общества. Антикризисное управление: монография / А. В. Васильев, Ю. С. Потемкин. – Х. : Фолио, 2001. – 317 с.
6. Стратегічні напрями розвитку вітчизняної моделі корпоративного управління / Корпоративне управління: процеси, стратегії, технології: колективна монографія / За заг. ред. К.С.Шапошникова та ін. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – 536 с.